

Я.К. Новік, доктар гістарычных навук, прафесар

**АБ ЗЛАМЫСНАЙ І НАХАБНАЙ ФАЛЬСІФІКАЦЫІ ГІСТОРЫІ
ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ І ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВОЙНАЎ У КНІЗЕ
ЗАХАРА ШЫБЕКІ «НАРЫС ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ (1795 – 2002)»**

(Мн.: Энцыклапедыкс, 2003. – 490 с.)

Кніга Захара Шыбекі ўяўляе сабой звод фальсіфікатарскай думкі яе аўтара. Прааналізаваць у цэлым кнігу не ўяўляецца магчымым. Пагэтану мы зробім спробу раскрыць зламысную і нахабную фальсіфікацыю аўтарам аднаго вельмі важнага перыяду гісторыі Беларусі – гісторыі Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Сёмы раздзел кнігі называецца “Перыяд Другой сусветнай вайны і нацыянальнай трагедыі. 1939–1945”. Пра Вялікую Айчынную вайну ў загалюку ні слова, быццам яе не было. Затое падзагалюкі гэтага раздзела сведчаць пра пэўную палітыка-ідэалагічную арыентацыю аўтара. Адзін з іх называецца “Падпальшчыкі сусветнай вайны”. З. Шыбека піша: “У той час, калі палякі абаранялі Варшаву, на Польскую дзяржаву напаў Іосіф Сталін. Так пачалася Другая сусветная вайна. Гітлер і Сталін выступілі ў ёй напачатку хаўруснікамі. Планаваўся адначасовы напад на Польшчу, але Чырвоная Армія ўвязла ў ваенны канфлікт з Японіяй. Дый Сталін марудзіў, каб усю віну за напад на Польшчу перакласці на Гітлера” (с.298–299).

Наступны падзагалавак З. Шыбека назваў так: “Ваенныя дзеянні “саюзнікаў” супраць Польшчы”. У ім бяздоказна сцвярджаецца, што “для навадзення германскіх самалётаў савецкі ўрад дазволіў выкарыстоўваць радыёстанцыю ў Мінску. Таму БССР была ўцягнута ў Другую сусветную вайну не ў 1941 г., а ў 1939 г., прычым у саюзе з нацысцкай Германіяй”. Далей аўтар піша, што “войскі вермахта ... яшчэ да прыходу Чырвонай Арміі захапілі польскія землі на ўсход ад Варшавы, якія па дамоўленасці былі ў савецкай сферы ўплыву. Але сталіністы з гэтым змірыліся. Акупацыя цэнтральнай Польшчы не дазваляла б савецкую захопніцкую акцыю маскіраваць пад “вызваленчы паход”. Гэта акцыя дала б падставу саюзнікам

Польшчы – Англіі і Францыі – абвясціць вайну абодвум агрэсарам: Германіі і СССР” (с.299).

Нават школьнікі ведаюць, што Другую сусветную вайну пачала фашысцкая Германія нападзеннем на Польшчу 1 верасня 1939 г. Савецкі Саюз увёў свае войскі ў Заходнюю Беларусь і Заходнюю Украіну тады, калі польская дзяржава была ўжо фактычна знішчана і навісла пагроза фашысцкага рабавання беларускіх і ўкраінскіх зямель. Кіраўніцтва СССР, зыходзячы са сваіх палітычных і ваенна-стратэгічных інтарэсаў, узяло пад сваю абарону насельніцтва Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны і зрабіла ўсё для таго, каб да Савецкага Саюза былі далучаны землі, якія ў 1919–1921 гг. анексавала буржуазная Польшча і якія па праву павінны былі знаходзіцца ў складзе БССР і УССР. Па гэтаму няма ніякіх падстаў называць Савецкі Саюз “падпальшчыкам сусветнай вайны”, абвінавачваць СССР у развязванні Другой сусветнай вайны, а Сталіна і Гітлера называць хаўруснікамі. Гэта – *па-першае*.

Па-другое, Савецкі Саюз і фашысцкая Германія ніколі не былі саюзнікамі, хаўруснікамі, як памылкова сцвярджае З. Шыбека, стараючыся дыскрэдытаваць сацыялізм як сістэму і паставіць знак роўнасці паміж сацыялізмам і фашызмам. У гэтай бруднай справе ён не з’яўляецца піянерам. Ён перапісвае сёння тое, што напісалі былыя здраднікі, якія ў 1944 г. разам з фашыстамі ўцяклі на Запад, а таксама так званыя “саветолагі” розных масцей і адценняў. Ні ў дагаворы паміж СССР і Германіяй аб ненападзенні ад 23 жніўня 1939 г., ні ў дадатковым сакрэтным пратаколе да яго не ўтрымліваліся артыкулы аб узаемнай дапамозе, аб сумесных ваенных дзеяннях супраць дзяржаў, якія напалі б на адну з краін, падпісаўшых дагавор, ці супраць дзяржаў, якія знаходзіліся б ў стане вайны з Савецкім Саюзам ці фашысцкай Германіяй.

Па-трэцяе, сапраўды войскі вермахта захапілі польскія землі на ўсход ад Варшавы, якія па дамоўленасці ад 23 жніўня 1939 г. былі ў савецкай сферы ўплыву. Але “сталіністам” з гэтым не прыйшлося мірыцца, як

памылкова сцвярджае аўтар, бо савецкае кіраўніцтва не прэтэндавала на ўласна польскія землі, яно ўзяло пад сваю абарону толькі тыя землі, якія сталі ахвярай польскай агрэсіі 1919–1920 гг. Вядома, што з самага пачатку нападзення Германіі на Польшчу кіраўніцтва рэйха падштурхоўвала Савецкі Саюз да ўступлення ў вайну. Але савецкае кіраўніцтва гэтага не зрабіла да таго часу, пакуль фашысты не акупіравалі ўсю ўласна польскую тэрыторыю. І толькі 17 верасня 1939 г. камандаванне Чырвонай Арміі атрымала загад перайсці дзяржаўную граніцу і пачаць вызваленчы паход у Заходнюю Беларусь і Заходнюю Украіну. І не трэба З. Шыбеку словы “вызваленчы паход” браць у двухкоссе, бо гэта быў сапраўды вызваленчы паход, які даў магчымасць уз’яднацца беларускаму і ўкраінскаму народам ў этнаграфічных межах іх пражывання.

З. Шыбека піша: “Трагічны лёс напаткаў амаль 22 тыс. палонных польскага войска. Яны былі расстраляныя па загадзе крамлёўскага кіраўніцтва на чале з Іосіфам Сталіным у красавіку 1940 г. У Катынскім лесе пад Смаленскам загінуў 4421 чалавек, у Заходняй Беларусі і Украіне – 7305 чалавек, іншыя паклалі галовы ў розных месцах савецкай Расіі (Казельск, Старабельск, Асташкава)” (с.300). Калі ёсць “загад крамлёўскага кіраўніцтва на чале з Іосіфам Сталіным” аб растрэле палонных польскага войска, тады яго трэба надрукаваць і зрабіць даступным для грамадскасці. Але, на жаль, такіх дакументаў і матэрыялаў ніхто з “дэмакратычных гісторыкаў”, у тым ліку і З. Шыбека, не надрукаваў.

Што тычыцца колькасці загінуўшых польскіх палонных, то ў розных кнігах, у тым ліку і школьных падручніках, сустракаюцца розныя лічбы: ад 3–4 тыс. да 22 тыс. чалавек, як у З. Шыбекі. Тут патрэбна дакладнасць, а калі яе няма – тады трэба навукова распрацоўваць гэту праблему, а не выдумваць абы якія лічбы. Зразумела, чаму З. Шыбека праяўляе такую цікавасць да трагедыі, якая адбылася ў Катынскім лесе каля Смаленска, а можа быць і ў іншых мясцінах былога Савецкага Саюза, і не праяўляе ніякай цікавасці да польскага генацыду 83 тыс. палонных чырвонаармейцаў у 1920–1921 гг.

Незалежна ад таго, хто загубіў жыцці 83 тыс. савецкіх чырвонаармейцаў у 1920–1921 гг. і тысяч палонных палякаў напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны, гэта цяжкія злачынствы супраць чалавечнасці і задача гісторыкаў заключаецца ў тым, каб устанавіць гістарычную праўду і каб такое больш нідзе і ніколі не паўтарылася.

3. Шыбека груба фальсіфікуе гістарычныя факты, звязаныя з сустрэчай чырвонаармейцаў жыхарамі Заходняй Беларусі. Ён піша: “Былі выпадкі, калі чырвонаармейцаў сустракалі хлебам і соллю, кветкамі, выстаўляліся трыумфальныя брамы” (с.301). Паважаны прафесар, сапраўды былі выпадкі, калі чырвонаармейцаў сустракалі не так, як вы напісалі ў сваёй кнізе. У цэлым жа народ Заходняй Беларусі сустракаў Чырвоную Армію сапраўды хлебам і соллю і букетамі чырвоных кветак. Гэта напісана ў шматлікіх кнігах, у мемуарнай літаратуры. Незразумела, чаму вы вырашылі фальсіфікаваць даўно вядомыя факты. Дарэчы, у кнізе ўтрымліваецца адказ на гэтае пытанне: “Некаторыя інтэлектуалы лічылі савецкую прысутнасць часовай і спадзяваліся, што ў выніку нямецка-савецкай вайны Германія дапаможа ў будаўніцтве беларускай дзяржаўнасці” (с.301). З такіх пазіцый, з пазіцый “Захад нам дапаможа” напісана ўся кніга З. Шыбекі.

Аб пэўнай палітыка-ідэалагічнай ангажыраванасці аўтара сведчаць загалюкі і падзагалюкі кнігі: “Інкарпарацыя Заходняй Беларусі ў бальшавіцкую дзяржаву”, “Міф пра шчаслівае ўз’яднанне”, “Рабаванне краю”, “Саветызацыя эканамічнага жыцця”, “Саветызацыя духоўна-культурнага жыцця”, “Русіфікацыя адукацыі”, “Расчараванне саветамі”, “Яднанне, якое не яднала” і інш.

Пішучы пра “вынішчэнне “антысавецкіх элементаў”, З. Шыбека спасылаецца на падлікі амерыканскага даследчыка Яна Гроса, згодна з якімі “за 1939–1941 гг. сталіністы загубілі амаль у 3 разы болей жыхароў былой Польскай дзяржавы, чым фашысты. І гэта пры ўсім тым, што пад савецкім кантролем (Заходняя Беларусь і Заходняя Украіна) польскіх падданых

апынулася амаль удвая меней, чым пад нямецкай акупацыяй (Генеральная губерня)” (с.303).

А вось як З. Шыбека бачыць у сваёй кнізе рабаванне беларускага краю: “Чырвонаармейцы нечакана для сябе ўбачылі на заходнебеларускіх землях брукаваныя дарогі, заможныя вёскі, багатыя кірмашы – і той вобраз жабрацкага краю, пра які казалі савецкія ідэолагі, імгненна знікаў. Абутыя ў брызентавыя чаравікі з абмоткамі, апранутыя ў панашанае абмундзіраванне, сталінскія байцы і афіцэры хапалі ўсё, што маглі. На ўсход пасыпаліся пасылкі. У Мінску і іншых гарадах БССР ішоў бойкі гандаль “польскімі таварамі”. Па захопленых землях блукалі эмсары расійскіх музеяў, якія вывозілі беларускія скарбы... Па падліках таго ж Яна Гроса, матэрыяльныя страты ад двухгадовага савецкага панавання на заходнебеларускіх землях склалі больш за 2 млрд. польскіх злотых” (с.303).

Брукаваныя дарогі ў некаторых мясцінах і брукаваныя вуліцы ў многіх вёсках сапраўды меліся. Але пра заможнае райскае жыццё жыхароў Заходняй Беларусі напісана занадта моцна, бо прыкладна 50% жыхароў вёскі мелі харчовыя запасы толькі да сакавіка – красавіка кожнага года і да ліпеня – жніўня (да збору новага ўраджаю) вялі паўгалодны лад жыцця. Так што савецкія ідэолагі, пра якіх піша З. Шыбека, не вельмі памыляліся ў ацэнцы жабрацкага становішча многіх жыхароў Заходняй Беларусі. А пра савецкіх салдат і афіцэраў, якія “ўсё хапалі, што маглі”, З. Шыбека піша са знявагай і абразай, што недапушчальна. І, нарэшце, З. Шыбека называе аднаго з амерыканскіх аўтараў, у якога ён спісвае ўзяттыя з неба і паветра лічбы, факты і ацэнкі. Якія заакіяўскія настаўнікі, такі і беларускі вучань, на жаль, прафесар адной з мінскіх вышэйшых навучальных устаноў.

Адзін з падзагалоўкаў “Яднанне, якое не яднала” пакінем без каментарыяў, бо нянавіць аўтара да савецкай сістэмы і камуністаў, да Беларусі і беларусаў тут занадта яскравая. “Усходнія беларускія суайчыннікі міжволі падманулі заходніх, прапанаваўшы ім замест незалежнай Беларусі

маскоўскую няволю... Камуністы ўвесь час распальвалі недавер “усходнікаў” да “заходнікаў”, які дажыў да нашых дзён (с.306).

А вось як З. Шыбека тлумачыць палітычнае становішча ў Заходняй Беларусі ў 1939–1941 гг.: “На вялікі жаль і на вялікі сорам, аб’яднанне беларускіх земляў адбылося ў выніку змовы паміж гітлераўскай Германіяй і сталінскім СССР... Трагічным было і тое, што гэтае аб’яднанне ажыццявілася ў рамках таталітарнай камуністычнай імперыі. Беларусы не займелі той незалежнай нацыянальнай дзяржавы, пра якую марылі, і не сталі гаспадарамі на сваёй зямлі. Беларуская адміністрацыя крамлёўскага дыктатара пашырала сваю ўладу амаль на ўсе беларускія землі. Адзін захопніцкі рэжым Заходняй Беларусі змяніўся другім, яшчэ больш жорсткім і бязлітасным. Аб’яднаная Бацькаўшчына стала аб’ектам далейшых злачынных эксперыментаў бальшавікоў”. Сталінскія рэпрэсіі ў заходняй Беларусі сталіся нашмат болей згубнымі для беларусаў, чым для яўрэяў ці палякаў... Загінулі носьбіты беларускай незалежнасці ідэі” (с.309).

Навукі тут аніякай. Суцэльныя суб’ектывісцкія палітыка-ідэалагічныя ацэнкі працэсаў і з’яў, якія адбываліся ў Заходняй Беларусі. З. Шыбека так піша заўсёды, дэманструючы лютую нянавіць да ўсяго савецкага, расійскага, маскоўскага, стараючыся паставіць на адну дошку фашысцкую Германію і СССР, што не да твару нашчадка тых, хто разграміў германскі фашызм. Затое патрыётамі ён без сораму называе тых, каго беларускі народ адносіць да здраднікаў: Я. Станкевіча, А. Станкевіча, Р. Астроўскага, М. Шчорса, В. Тумаша і іншых, і спасылаецца на беларускага і польскага гісторыка Яўгена Мірановіча, які з’яўляецца такім жа беларускім гісторыкам, як і сам З. Шыбека.

Адзін з параграфіў раздзела называецца: “Разгар нямецка-савецкай вайны. Чэрвень 1941 – верасень 1943”. Ні ў загаловах, ні ў тэксце чытач не знойдзе тэрміна “Вялікая Айчынная вайна”, хаця вядома, што з самага пачатку вайна атрымала менавіта такое найменне. Выдаўшы кнігу напярэдадні 60-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх

захопнікаў, дапамагаючы ідыёлагам Захаду ўкрасці ў савецкага, у тым ліку беларускага народа Вялікую Перамогу над гітлерызмам, З. Шыбека беспадстаўна, без навуковых аргументаў, са знявагай да народа-пераможцы і яго нашчадкаў называе Вялікую Айчынную вайну германскай-савецкай вайной.

Па-першае, канкрэтна-гістарычныя матэрыялы сведчаць пра тое, што гэта была вайна савецкага народа за незалежнасць сваёй Айчыны, а па маштабах баявых дзеянняў, жорсткасці барацьбы, ваенна-палітычных і міжнародных вынікаў яна з'яўлялася сапраўды "Вялікай". *Па-другое*, з Савецкім Саюзам ваявала не толькі Германія, а і іншыя краіны Еўропы, краіны фашысцкага блоку, пагэтану ніяк не назавеш гэту вайну савецка-германскай ці германа-савецкай, калі прытрымлівацца навуковага падыходу да аналізу гістарычных фактаў. *Па-трэцяе*, вайну "Вялікай Айчыннай" назвалі тыя, хто ўступіў у смяротную схватку з фашызмам і цаной вялікіх ахвяр і пакут задушыў яго ва ўласнай бярозе. Гісторыку, які нарадзіўся пасля Вялікай Айчыннай вайны, патрэбна было б паважаць тых пераможцаў над фашызмам, хто жыве побач з ім, і ўшаноўваць памяць тых, каго ўжо няма сярод нас, паважаць краіну-пераможцу і крышачку сябе, нашчадка пераможцаў над фашызмам.

Пачатак Вялікай Айчыннай вайны З. Шыбека характарызуе наступным чынам: "Вайна для СССР выбухнула з непазбежнасцю. Абодва "саюзнікі" рыхтаваліся да нападу адзін на аднаго, але Гітлер апырэдзіў. Бальшавікі і нацысты, што трызілі пра сусветнае панаванне, уцягнулі ў крывавую бойню і Беларусь. Беларускі народ стаў перад праблемай пошуку паратунку. Але ці можна было спадзявацца на сталінскую таталітарную дзяржаву, на акупаваную Польшчу, на нацысцкую Германію, на далёкія Англію і ЗША?" (с.310).

Няўжо З. Шыбека не ведае, што такімі сцвярджэннямі ён паўтарае міфы заправілаў гітлераўскай Германіі, якія апраўдвалі факт агрэсіі супраць Савецкага Саюза. Прывядзем доказы. У чатыры гадзіны раніцы 22 чэрвеня

1941 г. ў Берліне савецкаму паслу В. Дзеканозаву быў уручаны мемарандум нямецкага урада, у якім гаварылася: “Варожыя паводзіны ў адносінах да Германіі савецкага урада і сур’ёзная пагроза, якая праявілася ў руху савецкіх войск на нямецкую ўсходнюю граніцу, прымушае рэйх да дзеянняў у адказ”. У дэмагагічным звароце да войск на Усходнім фронце 22 чэрвеня 1941 г. А. Гітлер заявіў: “Кремлёвские власти ... намеревались уничтожить не только Германию, но и всю Европу... Противник вооружился до такой степени, что это превзошло самые серьёзные опасения... Бог был милосерден к нашему народу и ко всему европейскому миру – если бы этот варварский враг двинул десятки тысяч своих танков до того, как мы двинули свои, вся Европа была бы потеряна...”.

Як бачна, ілжывае абвінавачванне СССР ў падрыхтоўцы нападу на Германію неаднойчы гучала з вуснаў Гітлера і бліжэйшага яго акружэння. Што тычыцца гістарыяграфіі, то міф аб тым, што СССР рыхтаваў прывентыўны ўдар, быў шырока распаўсюджаны адразу пасля вайны ва ўспамінах былых германскіх генералаў і афіцэраў і чыноўнікаў трэцяга рэйха, якія імкнуліся апраўдаць свой удзел у рэалізацыі экспансіўнай захопніцкай палітыкі. На жаль, не толькі З. Шыбека, але і некаторыя іншыя “дэмакратычныя” палітыкі, гісторыкі і публіцысты паўтараюць міфы фашысцкай прапаганды аб тым, што не Германія, а Савецкі Саюз развязаў Вялікую Айчынную вайну.

Ніхто не ўцягваў у крывавую бойню Беларусь. Яна з’яўлялася часткай Савецкага Саюза, які падвергся агрэсіі з боку фашысцкай Германіі. Беларускі народ разам з усім савецкім народам падняўся на абарону Айчыны. Пры гэтым ён не шукаў паратунку і не спадзяваўся, як піша З. Шыбека, “на акупаваную Польшчу, на нацысцкую Германію, на далёкія Англію і ЗША”. На гэтых “выратавальнікаў” спадзявалася меншасць беларускага народа, якая ў гістарыяграфіі называлася раней здраднікамі, а цяпер прыгожым словам – “калабарацыяністамі”, што не хавае іх сапраўднай здрады сваёй краіне і

свайму народу. Беларускі народ спадзяваўся на ваенную і эканамічную магутнасць СССР, на духоўную і маральную несакрушальнасць народа.

З палітыка-ідэалагічных і натуралістычных пазіцый З. Шыбека асвятляе ў сваёй кнізе гісторыю партызанскага руху ў Беларусі. Ён сцвярджае, што праз савецкія сродкі масавай інфармацыі “людзей” пераконвалі, што пасля вайны Сталін збіраецца распусціць калгасы, што партызаны ваююць за новы лад жыцця ў СССР. Калі не дапамагалі ўгаворы, скарыстоўваўся тэрор. За супрацоўніцтва з немцамі прысланыя з Масквы нкусаўцы ў асобных выпадках палілі беларускія вёскі... Пакрыўджаныя бальшавікамі ішлі ў паліцыю, пакрыўджаныя фашыстамі – да партызанаў. Моладзь, каб пазбегнуць вывазу ў Германію, уцякала ў лес... Забіралі ў партызаны пад прымусам. Спачатку партызаны не выклікалі вялікага спачування. Сваёй жорсткасцю і марадзёрствам яны выклікалі ў вясковага насельніцтва нават большую прыкрасць, чым немцы. У жніўні 1942 г. Сталін адмовіўся ад цэнтралізаванай матэрыяльнай падтрымкі партызанскіх атрадаў і раіў ім перайсці на самазабеспячэнне за кошт ворага. І некаторыя “народныя мсціўцы” забіралі ў вяскоўцаў не толькі тое, у чым мелі патрэбу, але і дзіцячае адзенне, гадзіннікі, упрыгожванні, а потым прапівалі нарабаванае. Былі выпадкі збіцця і забойства сялянаў. Партызанаў называлі бандытамі нават тыя, хто чакаў прыходу Чырвонай Арміі” (с.323–324). Сцвярджаецца таксама, што партызанскі рух быццам бы не стаў нацыянальнай справай беларусаў (с.325).

Па-першае, савецкае кіраўніцтва і асабіста І. Сталін ніколі не збіраліся распускаць калгасы, а калі меліся асобныя выпадкі няўдалай ідэалагічнай работы сярод мясцовага насельніцтва, то гэта не правіла, а выключэнне, і не трэба з гэтага рабіць вяліку палітыку. *Па-другое*, аўтар не гаворыць пра патрыятычныя пачуцці беларускага народа, а фарміраванне партызанскіх атрадаў ён тлумачыць выкарыстаннем тэрору, прымусу, пакрыўджанасці насельніцтва тым ці іншым бокам, што не адпавядае рэчаіснасці. Не адмаўляючы асобных фактаў прымусу і пакрыўджанасці людзей, усё ж такі

фарміраваліся партызанскія атрады на аснове патрыятычных пачуццяў насельніцтва. Партызанскі рух стаў сапраўднай нацыянальнай справай беларусаў, бо больш за 80% удзельнікаў партызанскіх атрадаў і злучэнняў складалі асобы беларускай нацыянальнасці. Гэтага не можа не ведаць паважаны прафесар.

Па-трэцяе, вядома, што партызан кармілі, забяспечвалі адзеннем і абуткам мясцовыя жыхары, а не Масква. Ды і сам З. Шыбека піша, што сяляне “аддавалі апошнія сваім сынам, братам ды і проста аднавяскоўцам”, што партызаны “дапамагалі вяскоўцам і засяваць зямлю, і збіраць ураджай, дзяліліся жывёлай, харчам, палівам, адкрывалі для дзяцей школы” (с.325), “беларускае сялянства карміла цэлую партызанскую армію” (с.331). Пагэтану ў партызан не было патрэбнасці рабаваць мясцовае насельніцтва. А асобныя факты марадзёрства з боку партызан, асабліва ў першыя гады існавання партызанскага руху, не трэба выдаваць за заканамернасць, бо калі б такое было ў масавым маштабе, партызаны пазбавіліся б падтрымкі з боку мясцовага насельніцтва і былі б знішчаны. Тым больш, што З. Шыбека прызнае, што “марадзёры строга караліся” (с.324). Сіла партызанскага руху – у яго сувязі з народам. І непатрэбна ўкладваць у галовы маладых людзей думку аб тым, быццам партызаны з’яўляліся бандытамі, рабаўнікамі мясцовага насельніцтва. Бандытамі з’яўляліся фашысты і іх нацыянальныя памагатыя, а партызаны – змагарамі супраць нямецка-фашысцкай акупацыі.

З ліку партызанскіх камандзіраў З. Шыбека ведае толькі двух – Міня Шмырова і Васіля Каржа. Пра іх і іх дзейнасць у кнізе не напісана ні слова. Затое з якой любоўю і асалодай піша аўтар пра Партыю беларускіх нацыяналістаў (ПБН) і яе сябра Вацлава Іваноўскага, які “бачыў у Польшчы саюзніцу ў абароне супраць Расіі і не выключаў федэратыўнага саюза двух суседніх народаў (беларускага і польскага – Я. Н.)” (с.327), пра Беларускаю незалежную партыю (БНП) і яе ідэолагаў і кіраўнікоў Вінцэнта Гадлеўскага, Усевалода Родзьку, Юльяна Саковіча, Францішака Аляхновіча, якія “заклікалі моладзь, партызанаў і паліцэйскіх не праліваць братэрскую кроў, а

аб'ядноўвацца ў нацыянальныя партызанскія атрады для барацьбы з нацыстамі і бальшавікамі за незалежную Беларусь” (с.327).

А пра “змагара за свабоду і незалежнасць беларускага народа” Радаслава Астроўскага аўтар піша няпраўду, быццам ён імкнуўся “зберагчы беларускую моладзь ад бессэнсоўнага праліцця крыві і ўсё чакаў, калі саюзніцкія войскі (ЗША і Англіі – Я. Н.) нападучь на Савецкі Саюз” (с.335), што ён быццам бы займаўся культурнай і сацыяльнай апекай над суайчыннікамі, калі разам з Беларускай цэнтральнай радай апынуўся ў Берліне. На самой справе, Радаслаў Астроўскі з'яўляўся актыўным і крывавым прыслужнікам фашыстаў, а апынуўшыся ў Берліне, разам з яшчэ адным здраднікам міністрам абароны БЦР Канстанцінам Езавітавым ствараў вайсковыя часці для новага паходу на Усход з мэтай вызвалення Беларусі ад “маскоўскай тыраніі”.

Адзінай праўдай, якую з асалодай сказаў З. Шыбека, з'яўляецца тое, што ўсе гэтыя “беларускія змагары” спадзяваліся на вайну заходніх дзяржаў (ЗША і Англіі) з СССР пасля перамогі над Германіяй і на вызваленне Беларусі ад сталінскай няволі ізноў акупантамі, на гэты раз англа-амерыканскімі. Надзеі на паўторную замежную інтэрвенцыю не ажыццявіліся. Можна сцвярджаць, што ідэалогія беларускіх барацьбітоў за незалежнасць часоў Вялікай Айчыннай вайны нічым не адрозніваецца ад ідэалогіі сучаснай беларускай апазіцыі, якая за амерыканскія долары імкнецца дэстабілізаваць абстаноўку ў нашай краіне, знішчыць існуючы дзяржаўны і грамадскі лад, захапіць дзяржаўную ўладу, ўвесь час прыгаворваючы: “Захад нам дапаможа!”. Нават заклікаюць да акупацыі Беларусі амерыкана-англійскімі войскамі па прыкладу Афганістана ці Ірака.

На с.331 З. Шыбека піша аб тым, што “ўсеагульнага пераходу беларусаў на бок савецкай улады і партызанаў не адбылося”, што “з немцамі беларусаў супрацоўнічала не менш, чым ваявала ў партызанах. І ўсё-ткі да грамадзянскай вайны не дайшло. Акупанты не адважыліся ўзброіць народ для барацьбы з партызанамі, а ў 1944 г. ужо не мелі на гэта і сродкаў” (с.331).

А на с.334 гэты тэзіс ён ўдакладніў сцвярджаннем аб тым, што каля 10% насельніцтва Беларусі супрацоўнічала з немцамі.

Хоць апошняю лічбу З. Шыбека значна завысіў і незразумела, дзе яе ўзяў, але зусім нязначная частка жыхароў Беларусі ўсё ж такі пайшла на службу да акупантаў. Пагэтану ўсеагульнага пераходу беларусаў на бок савецкай улады і партызанаў не адбылося. Але гэта не адмаўляе тэзіса гістарыяграфіі аб усенародным характары барацьбы беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў, аб чым З. Шыбека не сказаў у сваёй кнізе ніводнага слова, бо яго асабістыя і навуковыя сімпатыі на баку тых, хто супрацоўнічаў з фашыстамі. Больш таго, аб грамадзянскай вайне, “трагізме самавынішчэння” (с.326) не можа быць і размовы, бо ў Беларусі вайна ішла не паміж класамі і сацыяльнымі пластамі за ўладу, а з нямецка-фашысцкімі захопнікамі і іх памагатымі, такімі ж фашыстамі, як і акупанты, толькі ў нацыянальных мундзірах і з ліку мясцовага насельніцтва. На руках здраднікаў кроў нявінных дзяцей, жанчын, людзей састарэлага ўзросту, патрыётаў нашай Радзімы.

З. Шыбека адзін з падзагалоўкаў кнігі называе “Ацэнка беларускага супрацоўніцтва з акупантамі”. У ім напісана наступнае: “Вайна зноў выявіла імкненне беларусаў да незалежнасці. Для народа, які стагоддзямі цярэў нацыянальны прыгнёт і не меў суверэннай дзяржавы, супрацоўніцтва з немцамі стала адзіным шанцам ратавання і мацавання сваёй адметнасці. Гэта быў жэст адчаю, які абумоўліваўся папярэднім расійскім і польскім шавінізмам... Згодна з міжнародным правам, такое супрацоўніцтва не лічыцца злачынствам, бо яно не скіроўвалася супраць уласнага народа. Беларускага нацыяналістаў няма падставаў лічыць калабарацыяністамі, гэта значыць, аднадумцамі нацыстаў... Паводле меркаванняў шэрагу замежных даследчыкаў другой сусветнай вайны, супрацоўніцтва савецкага насельніцтва з акупантамі трэба разглядаць як рух супраць сталінізма і за ўсталяванне нацыянальных дзяржаў” (с.333). Далей З. Шыбека называе прозвішчы

замежных даследчыкаў, у якіх ён спісаў ацэнкі (Я. Гофман, С. Фроліх, В. Штрык-Штрыкфельд, Я. Малецкі, Ю. Туронак).

У гады Вялікай Айчыннай вайны ніхто, акрамя фашысцкіх памагатых, не думаў аб незалежнасці, не змагаўся з Савецкім Саюзам і з маскоўскім кіраўніцтвам. Усе помыслы людзей былі накіраваны на тое, каб пазбавіцца ад нямецка-фашысцкай няволі. Незразумела, у якіх міжнародных дакументах З. Шыбека прачытаў, што супрацоўніцтва здраднікаў з нямецка-фашысцкімі акупантамі не скіроўвалася супраць уласнага народа. А супраць каго яно было накіравана? Супраць Масквы? Ніхто тады фашысцкіх халуёў не прасіў змагацца з Масквой за міфічную незалежнасць. Такое права яны прысвоілі сабе самачынна. А што датычыцца “замежных даследчыкаў”, то іх пазіцыя, як і пазіцыя праамерыканскай, празаходняй навуковай абслугі, даўно зразумелая і каментарыі не патрэбны.

А вось якую хлусню піша З. Шыбека пра “антысавецкія настроі” і “супраціўленне вяртанню камуністаў”. На с.330 напісана аб тым, што пра шырокую антысавецкую апазіцыю сведчыў колькасны рост сяброў Саюза беларускай моладзі: з 40 тыс. у канцы 1943 г. да 100 тыс. у сярэдзіне 1944 г., хаця ў сучаснай навуковай літаратуры сустракаецца лічба ад 10 да 20 тыс. чалавек. Далей на гэтай жа старонцы напісана: “Перад наступленнем Чырвонай Арміі на Мінск 8 тыс. яго жыхароў добраахвотна выйшлі на пабудову ўмацаванняў вакол горада. Замест савецкага вызвалення яны выбіралі нямецкую акупацыю”. Няўжо З. Шыбека не ведае, што ў цэнтры Мінска ў гады акупацыі жылі прыспешнікі фашыстаў і іх сем’і. Яны, безумоўна, добраахвотна выйшлі на пабудову ўмацаванняў вакол горада, а астатніх удзельнікаў вывелі на работу пад дуламі нямецкіх аўтаматаў. Няўжо З. Шыбека думае, што ёсць наіўныя маладыя людзі, якія паверць у яго хлусню аб тым, быццам бы працаўнікі Мінска хацелі жыць ва ўмовах нямецкай акупацыі, быццам бы немцы былі такімі добрымі, што “частавалі беларускіх дзяцей цукеркамі”.

У Заходняй Беларусі, як сцвярджае на с.335 З. Шыбека, насельніцтва адкрыта супраціўлялася вяртанню бальшавікоў. “Чырвоная Армія сустрэла ў Ашмянскім, Астравецкім і Смаргонскім раёнах на дзіва заможных для ваеннага часу сялянаў, якія мелі па 3–5 кароваў, 2–4 кані, двухгодавыя запасы збожжа ды статкі дробнай жывёлы. Саветы адразу пачалі ўсё гэта рэквізаваць, а мужчынаў гвалтам забіраць у войска, адпраўляць на Урал і на шахты ў якасці рабочых. Часам арганізоўваліся аблавы з сабакамі. Зразумела, што частка сялянаў не прызнавала савецкай улады, хавалася ў лясах, знішчала камуністаў... Тэрарызавалі ўсіх, хто падтрымліваў савецкую ўладу... Яшчэ адчайней змагаліся з камуністамі на Палессі бандэраўцы” (с.335).

Трэба пісаць дакладна: заможных сялян у вышэйназваных раёнах былі адзінкі, ды і тыя знаходзіліся пад аховай камандзіраў польскай Арміі Краёвай (акаўцаў). Пазіцыі акаўцаў у гэтых раёнах былі моцнымі. Пасля вызвалення тэрыторыі Беларусі Чырвонай Арміяй бандыцкія фарміраванні, якія былі створаны на базе былых акаўскіх часцей, тэрарызавалі мясцовае насельніцтва, забівалі прадстаўнікоў савецкай улады, сельскіх актывістаў, камуністаў і камсамольцаў. Гэтак жа дзейнічалі і бандэраўцы на поўдні Беларусі. І змагаліся яны не з камуністамі, як піша З. Шыбека, а з беларускім народам. І ўяўлялі яны сабой не антысавецкае польска-беларускае падполле, як піша аўтар, а звычайныя бандыцкія фарміраванні, якія існавалі аж да 1952–1953 гг.

З. Шыбека сцвярджае, быццам у гады Вялікай Айчыннай вайны “беларускай інтэлігенцыі ўдалося выхаваць цэлы пласт нацыянальна свядомай моладзі, большасць якой была выштурхнутая вайной у замежжа. На доўгія гады бальшавіцкай дыктатуры беларуская ваенная эміграцыя стала адзіным асяродкам мэтанакіраванага захавання нацыянальных каштоўнасцяў, якія сёння ўключаюцца ў агульнанацыянальны скарб” (с.334). Ніхто нацыянальна свядомую моладзь “не выштурхоўваў” у замежжа: яна ўцякала разам з немцамі ў 1944 г., бо баялася адказнасці за здзейсненыя злачынствы і правапарушэнні. А пра тое, што беларуская замежная эміграцыя з’яўлялася

“адзіным асяродкам захавання нацыянальных каштоўнасцей”, на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта была падрыхтавана і нават абаронена антынавуковая “доктарская дысертацыя”. Атрымліваецца, што ў Савецкай Беларусі 1944–1991 гг. нічога не захоўвалася з ліку нацыянальных каштоўнасцей, а людзі, адарваныя ад Бацькаўшчыны, не толькі захоўвалі, але і памнажалі гэтыя нацыянальныя каштоўнасці. Вышэйназваная дысертацыя, як і кніга З. Шыбекі не пацвярджаюць такія тэзісы, бо гэта супярэчыць ісціне.

Нарэшце, здзіўляе палітычная спроба З. Шыбекі памірыць непрамірымае, паставіць на адну дошку барацьбітоў з фашызмам і фашысцкіх катаў. У падзагалоўку “Падстава для самасуцыяшэння і ўзаемадаравання” ёсць такія словы: “...Ахвяры жыхары Беларусі панеслі не па сваёй волі і не за сваю волю. Яны былі ўсяго толькі гарматным мясам у барацьбе гітлераўскай і сталінскай тэраніяў. Але і беларуская кроў пралілася не дарэмна, а дзеля ратавання Германіі, Еўропы і цэлага свету ад нацызму. Але ў падзяку за гэта Чэрчыль і Рузвельт пакінулі беларусаў у сталінскай няволі. І толькі праз 30 год пасля вайны ... цывілізаваныя народы ўспомнілі пра іх і пачалі ратаваць, як маглі, ад не менш страшнай бяды – бальшавізму... А партызаны і тыя, хто супрацоўнічаў з нацыстамі, хоць і ваявалі паміж сабой, выходзіць, дзейнічалі ў адным накірунку. І тыя, і другія змагаліся хай сабе з рознымі, але з ворагамі Беларусі і тым набліжалі яе незалежнасць” (с.337).

Прафесар зневажае беларускі народ, які быццам бы змагаўся не па сваёй волі і не за сваю волю і быў толькі гарматным мясам у гэтай бойцы. Няўжо не сорамна З. Шыбеку ставіць знак роўнасці паміж “гітлераўскай і сталінскай тыраніямі”, называць Савецкі Саюз і Камуністычную партыю ворагамі Беларусі, сцвярджаць, што і партызаны і здраднікі дзейнічалі ў адным накірунку? Няхай паважаны прафесар запытаецца ў ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і беларускіх партызан, ці згодны яны з такімі інсінуацыямі? Дасталася таксама ад прафесара і Чэрчэлю і Рузвельту за тое, што яны “пакінулі беларусаў у сталінскай няволі”. Даруйце, але гэтыя кіраўнікі краін

антыгітлераўскай кааліцыі можа быць і не ведалі, што ёсць у Беларусі “славутыя барацьбіты супраць сталінскай няволі”, бо для іх Сталін быў геніем і палкаводцам Чырвонай Арміі. Сорамна чытаць і тое, што цывілізаваныя народы быццам бы выратавалі беларусаў ад бальшавізму ў канцы XX ст., хаця беларускі народ на рэферэндуме ў сакавіку 1991 г. выказаўся за захаванне Савецкага Саюза і ні ў кога ніякай дапамогі аб выратаванні не прасіў.

Вывады

1. Кніга Захара Шыбекі “Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) і яе сёмы раздзел аб Другой сусветнай вайне і нацыянальнай трагедыі беларускага народа ўяўляе сабой антынавуковае, палітыка-ідэалагічнае выданне, якое зневажае гераічны подзвіг савецкага, у тым ліку і беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Гэта спроба айчыннага гісторыка дапамагчы замежным палітыкам і вучоным украсці ў савецкага народа Вялікую Перамогу над нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Яна з’яўляецца шкоднай і зняважлівай для ўсяго беларускага народа і перш-наперш моладзі, бо яна выйшла ў свет напярэдадні двух знамянальных дат – 60-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 60-годдзя Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Перш чым рабіць спробу перапісаць гісторыю Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў, аўтару патрэбна было б навучыцца чытаць і разумець тое, што напісана ў папярэднія гады айчыннымі гісторыкамі. Тады у З. Шыбекі не было б спакусы перапісваць опусы замежных саветолагаў і беларускіх эмігрантаў, якія ў 1944 г., баючыся адказнасці за здзейсненыя злачынствы, уцяклі разам з фашыстамі на Захад.

2. Галоўная навуковая ўстанова ў галіне гістарычнай навукі – Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі не выказаў, на жаль, сваіх адносін да гэтага калянавуковага выдання і тым самым

пацвердзіў сваю згоду са скажэннямі і фальсіфікацыяй айчыннай гісторыі.

3. Доктар гістарычных навук З. Шыбека працуе прафесарам Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта. Ці ведае рэктарат гэтай навучальнай установы, на якім узроўні чытае лекцыі студэнтам прафесар З. Шыбека і што ён расказвае ім аб гісторыі Другой сусветнай вайны, бо Вялікай Айчыннай вайны, як сведчыць тэкст яго кнігі, наогул не было. І гэта ў той час, калі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь ва ўсіх вышэйшых і сярэдніх навучальных установах уведзены спецкурс «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксце Другой сусветнай вайны)». Кніга З. Шыбекі ад пачатку і да канца ўяўляе сабой зламысную і нахабную фальсіфіцыю айчыннай гісторыі.